

UNIVERSITATEA DIN TURKU
DEPARTAMENTUL DE STUDII ROMANISTICE

COLUMNĂ 10

PUBLICAȚIA
LECTORATULUI DE LIMBA ROMÂNĂ

decembrie 1996
TURKU

Responsabil de număr

Marilena Aldea

Lectoratul de Limba Română
Universitatea din Turku - Turun Yliopisto
Henrikinkatu 2 - FIN - 20014 - Turun Yliopisto
TURKU - FINLANDA

ISSN 0780 - 1262
TURUN YLIOPISTO OFFSET

TURKU 1996

ARGUMENT

Cu încredere și entuziasm, încurajată și susținută de un real interes intelectual și afectiv pentru România, manifestat, cu statomicie, de toți cei aflați în jurul meu, am **continuat**, prin mijloacele mele modeste, „**construcția**” atât de impunătoare, ridicată cu sârg de înaintașii mei, care se numește, semnificativ, **Columna**. Ea reunește, într-un cuvânt cu valoare simbolică, efortul constructiv al tuturor celor care au trudit și au reușit, de-a lungul anilor, „**să înalțe**” până aici, în Finlanda, imaginea țării, prin promovarea limbii și a culturii românești.

Printr-o muncă asiduă, desfășurată pas cu pas și oră de oră, cu sprijinul generos al colegilor și studenților finlandezi, s-a transmis, astfel, peste ani și peste vicisitudinile vremurilor, ca un legământ, încrederea nestrămutată a lectorilor români în destinul nepieritor al culturii românești.

Ne îngăduim, astăzi, după mai bine de douăzeci de ani de activitate, un moment de răgaz, pentru a cinsti, așa cum se cuvine, strădania celor care au contribuit, prin cultură, la realizarea și la consolidarea relațiilor de prietenie dintre România și Finlanda.

Numărul 10 al **Columnei** este un număr aniversar și, totodată, omagial, adunând într-un frumos „bucet” gândurile bune ale românilor și ale finlandezilor, ale celor care au înțeles să sărbătorească, astfel, în stil european, apropierea între popoare.

Tuturor, sincere felicitări, recunoștință caldă și vii mulțumiri !

Marilena Aldea

Turku, noiembrie 1996

banstiu

Dedicăm numărul 10 al „Columnei“

Profesorului Dr. Lauri Lindgren,

prin efortul stăruitor și prin grija căruia a luat ființă și continuă să existe Lectoratul de Limba Română de la Universitatea din Turku.

Aducem, acum, după mai bine de douăzeci de ani de activitate comună, întru cunoașterea și promovarea culturii românești în nordul Europei, un respectuos omagiu Profesorului nostru, specialistului în limbi romanice, Omului și Prietenului care ne-a îndrumat cu înaltă competență.

*Cu aleasă considerațiune și cu dragoste,
Colaboratorii Lectoratului românesc din Finlanda*

LIMBA ROMÂNĂ ÎN FINLANDA

*Interviu cu domnul Prof. Dr. LAURI LINDGREN,
șeful Departamentului de Limbi Romanice de la Universitatea
din Turku, președinte al Asociației Finlanda - România*

Este cunoscut faptul că **Lectoratul de Limba Română** de la Universitatea din Turku, din Finlanda, apreciat prin bogata sa activitate, reprezintă, cu adevărat, un „avanpost“ al culturii românești în nordul Europei.

Puțini știu, însă, că s-au împlinit, de curând, douăzeci de ani de la înființarea lectoratului românesc din Finlanda, acum singurul lectorat de acest fel din țările nordice ale Europei.

Lectoratul de Limba Română de la Turku își desfășoară activitatea în cadrul **Departamentului de Limbi Romanice**, condus de **Prof. Dr. Lauri Lindgren**, unde limba franceză și limba italiană se studiază ca specialități de bază, iar limba spaniolă și limba română se învață ca specialități secundare. Printre limbile romanice predate în Turku, franceza ocupă un loc privilegiat, fiind limba care se studiază de mult timp, beneficiind de un număr mare de ore, de mulți profesori de specialitate, de o largă diversificare a disciplinelor de învățământ și, bineînțeles, de un număr considerabil de studenți.

Trebuie menționat, însă, faptul că fiecare dintre limbile romanice își are, aici, în universitate, locul și rolul său bine stabilit. Chiar dacă la *Centrul de lingvistică pentru traducători*, care funcționează pe lângă departament, sunt studiate numai franceza și spaniola, alături de engleză și germană, totuși **limba română** își are statutul său bine definit, ca obiect de studiu, printre celelalte limbi romanice.

Pentru orice vizitator al departamentului, fondul de carte românească de care dispune lectoratul și Biblioteca Facultății de Științe Umanistice constituie o descoperire surprinzătoare. Pentru cei ce lucrează aici, reprezintă un prețios material de lucru.

Așadar, după o activitate de douăzeci de ani, nu e de mirare că se vorbește curent românește la Universitatea din Turku, nu numai în sălile de clasă, dar și în cabinete sau pe culoarul departamentului. Nu numai domnul Profesor Lauri Lindgren vorbește românește, în mod obișnuit, dar și doamna Milja Koponen, secretara departamentului, licențiată în filologie, ca și doamna Anita Moilanen, asistentă la catedră, care elaborează o teză de doctorat despre construcțiile adversative în franceză, română și finlandeză.

Pentru că Lectoratul de Limba Română a luat ființă și s-a dezvoltat mai cu seamă datorită strădaniilor Profesorului Dr. Lauri Lindgren, conducătorul Departamentului de Limbi Romanice, bine cunoscut romanist și bun cunoscător al limbii române, dar, mai ales, un mare prieten al românilor, m-am adresat Domniei sale, cerându-i un interviu.

Este foarte greu, dacă nu chiar imposibil, să încerc să fac o prezentare a personalității științifice coplesitoare, a conducătorului de catedră, înzestrat cu talent organizatoric și cu simț critic, dar, înainte de toate, a **Omului** care este Profesorul nostru, **Lauri Lindgren**.

Am, așadar, în fața mea, persoana care întrunește, în cel mai înalt grad, alese calități intelectuale și morale, un adevărat **Profesor**, care știe să impună respect, dar care își manifestă căldura sufletească față de fiecare dintre noi. Deși este recunoscut pe plan național și internațional ca o mare autoritate științifică și civică, domnul Profesor Lauri Lindgren este un om de o modestie rară, care iradiază bunătate și înțelepciune, care își ascunde, uneori, timiditatea sub masca ironiei.

Într-o succintă și aridă prezentare ar fi trebuit spus că domnul Profesor Lauri Lindgren este doctor în filosofie, din anul 1963, că este Cavaler al Legiunii de Onoare din Franța, Ofițer al Ordinului „Palme académiques“ din Franța, Mare Ofițer al Meritului Național al Italiei, Profesor Honoris Causa al Universității din București, deținător al Meritului Cultural Clasa I al României și Comandant al Ordinului „Leul Finlandei“.

Pe lângă toate aceste distincții, impunătoare prin ele însele, și chiar deasupra lor, se înalță personalitatea umană, plină de farmec și har, dotată cu o inteligență ascuțită, cu un ochi necruțător, dar, totodată, cu un bun - simț înăscut și cu un impecabil spirit al dreptății.

Să încercăm să-l cunoaștem direct...

- Vă întreb, pentru început, stimate domnule Profesor Lauri Lindgren, cum v-ați întâlnit cu limba română și cum ați învățat-o atât de bine? Când ați vizitat prima oară România?

- M-am întâlnit cu limba română ca student, învățând gramatica istorică a limbilor romanice, care cuprindea și exemple din română.

Predecesorul meu la Catedra de Limbi Romanice, Profesorul Dr. Tauno Nurmela, studiasse limba română încă din anii treizeci și făcuse chiar o prezentare a ei, la Universitatea din Turku, pentru studenți. Firește, n-am prea avut după ce să învăț românește, folosind doar un exemplar din vechiul manual de limba română, editat de Grigore Dobrinescu, secretar al Legației României din Helsinki, manual apărut în 1947. Pentru partea de gramatică, am folosit cartea lui Sever Pop, „Grammaire roumaine“, publicată în anii cincizeci.

De altfel, primul curs de limba română, în Finlanda, a fost ținut de același Grigore Dobrinescu, la Universitatea din Helsinki, la sfârșitul anilor treizeci. Curând, însă, din cauza războiului, cursul a fost sistat. Din câte știu, la începutul anului 1948, Grigore Dobrinescu a părăsit Finlanda, stabilindu-se în Argentina, unde a devenit profesor de economie.

Interesul meu pentru limba română a crescut, începând cu anul 1967, când am făcut prima vizită în România și am urmat cursurile de vară de la Sinaia. Atunci, în 1967, profesorii mei de română au fost lingviștii Cicerone Poghirc și Valeriu Rusu, iar în anul 1969, la aceleași cursuri, am învățat românește cu doamna Prof. Dr. Mioara Avram, azi unul dintre lingviștii de frunte din România. N-am făcut alte studii sistematice de română, dar am continuat să citesc și să redactez texte în limba română. M-a atras întotdeauna aspectul vorbit al oricărei limbi, de aceea am căutat să folosesc limba română și în vorbire.

Îmi amintesc faptul că, în anii șaizeci, cursurile de la Sinaia au fost interesante, fiindcă directorul cursului - și prorector al Universității București - Profesorul Boris Cazacu, cu care m-am împrietenit apoi, a avut fericita idee să invite personalități importante, din toată Europa, din domeniul romanisticii, la Sinaia. Acești renumiți profesori au ținut prelegeri cu caracter special, de mare interes, legate de probleme deosebite din specialitate. Astfel au fost : Carlo Tagliavini, Thomas A. Sebeok, Pierre Guiraud, Robert Austerlitz, Poul Høybye, Jacques Pohl, Semicinski... și români, ca Profesorul Iorgu Iordan, Solomon Marcus, Ovidiu Bârlea etc. Astfel, pentru romaniști, Sinaia a ajuns un plăcut și interesant loc de întâlniri și de dezbateri.

- Ce orizonturi noi, culturale, v-a deschis cunoașterea limbii române? Ce v-a atras mai mult, de-a lungul timpului : istoria, literatura, muzica, pictura sau sculptura din România?

- Limba română în sine este interesantă, pentru că ea conține structuri necunoscute altor limbi romanice, iar de-a lungul timpului m-am interesat, în special, de istoria și de arta românească. M-a interesat, ca preocupare personală, flora României, și, mai ales, m-au atras aspectele cele mai

interesante, din domeniul, pe care le oferă flora montană. Cunosc Munții Retezat, Făgăraș, Rodnei, Munții Cernei și Mehedinților, Bucegii și Munții Apuseni... în sfârșit, am văzut foarte multe lucruri din România.

În excursiile mele prin munți am cules sute de exemplare de plante pentru Muzeul Botanic al Universității din Turku. Plimbările în munți sunt agreabile și rămân în memorie ca amintiri pe viață... Pentru România, munții au o importanță specială, pentru că, în primul rând, cultura românească, în evoluția ei, este legată de locuitorii munților. Balada „Miorița“ s-a născut la munte. Una dintre primele forme de organizare a vieții sociale, pentru români, a fost păstoritul, îndeletnicire care se mai practică și astăzi. De aceea, peisajul munților, în România, nu este doar o creație a naturii, ci și a omului... De exemplu, pajiștile au fost create de păstori.

- Doamnă Profesor, este știut faptul că marele romanist Alf Lombard a afirmat, folosind o imagine poetică, cum că, printre celelalte limbi romanice, limba română este „al patrulea pictor al mesei“. Ca specialist în domeniul romanisticii, în general ca lingvist, ce perspective noi v-a deschis cunoașterea aprofundată a limbii române?

- Cine se interesează de dezvoltarea limbilor romanice trebuie să cunoască limba română, pentru că altfel n-ar avea o imagine completă a evoluției limbilor neolatine. Limba română are trăsături specifice, fiindcă a dăinuit și s-a dezvoltat în mod izolat, față de celelalte limbi romanice, fără a suferi, deci, o influență continuă a limbii latine. Deși neamul românesc a adoptat creștinismul devreme, în forma latinească, așa cum o dovedesc cuvinte cum ar fi : *cruce, a boteza, preot, biserică, Crăciun* etc., după aceea a trăit în zona de influență a popoarelor slave, astfel încât, pentru multe secole, cultura scrisă românească a îmbrăcat haina slavonă. În aceste condiții, limba română prezintă caracteristici specifice, deosebit de interesante. Relatinizarea e târzie și superficială (sec.XIX). De aceea, ea își păstrează mai bine originalitatea, individualitatea, specificul propriu, în comparație cu celelalte limbi romanice.

- Stimate doamnă Profesor, ați scris, în câteva rânduri, despre interferențele culturale româno - finlandeze. Le considerați pur întâmplătoare? Despre ce amme ați scris?

- Am scris despre legăturile istorice dintre cele două țări, legături care sunt destul de întâmplătoare, fapt explicabil prin distanța mare dintre ele, prin istoria lor diferită etc.

Istoric, finlandezii și o parte dintre români au fost înglobați în același imperiu, de la începutul secolului al XIX-lea și până la Primul Război

Mondial. Astfel, Finlanda, chiar dacă în calitate de Mare Ducat Autonom, a făcut parte din Imperiul Țarist, la fel ca și Basarabia. În aceste condiții, prin Depozitul Legal, Biblioteca Universității din Helsinki a primit toate publicațiile basarabene. Din păcate, în realitate, nu se mai păstrează multe din aceste exemplare.

Se poate spune că au existat legături între Finlanda și România din cauza războaielor, când trupele uneia dintre țări s-au deplasat pe distanțe lungi. Am scris despre șederea trupelor suedeze (care cuprindeau și finlandezi) în ținutul Tighinei, mai exact la Varnița. E vorba de o perioadă de mai mulți ani. De asemenea, am scris despre prezența trupelor române în Finlanda, în secolul al XVIII-lea. Era vorba de un regiment de cavalerie ușoară. Apoi, finlandezii au fost semnalati, din nou, în România, în perioada Războiului ruso - turc. Nu trebuie să uităm nici faptul că finlandezii și românii s-au înfrățit în lagărele rusești de prizonieri, în timpul Celui de-al II-lea Război Mondial. Vedeți că, în anumite cazuri, și războaiele contribuie la cunoașterea reciprocă a popoarelor și la stabilirea unor contacte culturale.

Interferențe culturale înseamnă, însă, mult mai mult. În primul rând, ele s-ar putea referi la preocupările de cultură, la stabilirea unei eventuale influențe a literaturii - a artei, în general - aparținând unei culturi, asupra celeilalte. Cred că nu se poate constata o astfel de influență directă între culturile noastre, trăsăturile asemănătoare datorându-se unor modele culturale intermediare, luate din Europa occidentală, din Germania sau Franța. De exemplu, clădirea Casei de Cultură din Târgu Mureș este o piesă de arhitectură care are trăsături comune cu arhitectura, din aceeași perioadă, din Finlanda, de pildă prezintă asemănări cu clădirea Muzeului Național din Helsinki. E vorba și aici, desigur, de circulația aceluiași modele germane...

Dacă ar fi să indic, pe moment, trăsături comune ale culturii din cele două țări, m-aș referi la faptul că fiecare dintre ele are, dintr-un punct de vedere, o cultură nouă, caracter ce rezultă din trecerea lor rapidă, accelerată, peste etape ale dezvoltării istoriei literaturii din marile culturi europene.

- Pentru că, din discuția noastră, a reieșit însemnătatea studierii limbii române, ca și rolul unui lectorat românesc în Finlanda, v-aș întreba, în continuare, cum a luat naștere Lectoratul de Limba Română din Turku?

- Despre înființarea lectoratului românesc de aici, pot să spun că, într-adevăr, inițiativa îmi aparține. N-am făcut decât să înaintez o propunere, în acest sens, Ministerului Învățământului din România. Ministru era atunci Prof. Dr. Mircea Malița. Apoi, prin cooperare, ministerele de resort, din Finlanda și din România, au înființat un Lectorat de Limba Română la Turku și un Lectorat de Limba Finlandeză la Cluj.

Lectoratul românesc de la Turku a funcționat aproape continuu, cu excepția unor scurte întreruperi, la sfârșitul anilor șaptezeci și optzeci, din motivele bine cunoscute.

*- Cred că s-a înțeles bine faptul că, în departamentul pe care îl conduceți, alături de limba franceză, spaniolă și italiană, își găsește locul și limba română, al cărei studiu se oprește, însă, la nivelul studiilor de bază - *Approbatur* - , apărând, deci, ca a doua specialitate pentru studenții care studiază limbile romanice. Ce înseamnă, concret, acest lucru, domnule Profesor?*

- Înseamnă că, pe parcursul anilor de studiu, după o cunoaștere practică a limbii române, ceea ce implică studierea elementelor de bază ale structurii fonice, morfosintactice și lexicale ale limbii române contemporane, studenților li se predau cursuri de istorie a României, de istorie a limbii române, insistându-se asupra caracterizării ei tipologice, de gramatică normativă, după cum li se predau și cursuri de literatură și cultură românească, situate în context european, de cultură populară românească etc. Trebuie să adaug faptul că studenții care au studiat limba română au beneficiat, de-a lungul anilor, nu numai de buna pregătire, ci și de atașamentul total al lectorilor români la o cauză comună, devenită țel suprem : **cunoașterea limbii și culturii române în nordul Europei.**

- Pentru că tocmai ați adus vorba despre contribuția lectorilor români care s-au succedat la Lectoratul de Limba Română din Turku, v-aș întreba ctine au fost aceștia și cum le apreciați activitatea?

- M-am exprimat, deja, în mod elogios, asupra muncii lor neobosite și asupra abnegației de care au dat dovadă, pe tot parcursul activității lectoratului. Aceștia au fost, în ordine cronologică : prof. Petru Mihai Gorcea, prof. Florian Vlădica, prof. Nicolae Constantinescu, prof. Ion Stăvăruș, prof. Rodica Bărbat, prof. Nicolae Constantinescu, iar acum lector este prof. Marilena Aldea.

Deși nu pot să fac nici o deosebire între ei, în ceea ce privește calitatea ireproșabilă a muncii lor didactice, pentru că mi-o cereți, o să subliniez, totuși, câteva „momente“ importante din istoria lectoratului : activitatea societății culturale studențești „Ciocărlia“, „Antologia de poezie românească“, realizată în cadrul lectoratului de către regretatul nostru coleg Ion Stăvăruș și, mai ales, apariția revistei *Columna*, care, iată, a ajuns la al zecelea număr!

În acest moment de bilanț, gândurile mele bune, însoțite de felicitări, se îndreaptă, cu afecțiune, spre toți cei care au făcut ca **Lectoratul de Limba**

Română de la Turku să devină un mic Institut cultural românesc în Finlanda.

- *Vă mulțumesc, în numele tuturor, pentru înalta apreciere pe care ați acordat-o lectorilor români de la Turku... Cred că vor simți, citind aceste rânduri, emoția curată din ochii noștri...*

Dar, ca să revenim la discuția începută, aș dori să vă întreb cum au învățat studenții finlandezi limba română, cum o consideră ei, pentru că, de exemplu, studenții polonezi o apreciază drept limbă „exotică”. Cum au folosit limba română în activitatea lor ulterioară cei care au învățat-o?

- Cei care au studiat limba română au fost, în general, studenți la filologie, cunoscători ai limbilor romanice. Ei au manifestat, întotdeauna, dorința de a-și lărgi cunoștințele în acest domeniu. Majoritatea lor au fost sărguincioși, pentru că au avut o motivație bună și fiecare lector a contribuit, în conformitate cu formația sa de bază, la o pregătire complexă a studenților.

Nu mi-am pus niciodată întrebarea dacă finlandezii consideră româna drept o limbă „exotică”, dar am impresia că studenții finlandezi nu au învățat româna din simplă curiozitate, pentru că majoritatea au fost și sunt cunoscători ai unei limbi romanice, iar „exotismul” limbii române, un colorit special al ei, se manifestă, mai cu seamă, în vocabular. Este cunoscut faptul că, pentru anumite noțiuni, există în lexic câte două sau chiar trei cuvinte, de origini diferite, ceea ce face dificilă citirea și interpretarea textului literar românesc. Studiul istoriei României dinainte de Războiul de Independență și abordarea unor texte vechi românești implică, de aceea, o „scufundare” a cercetătorului într-un univers bizar, cuprinzând termeni din administrație, armată, viața socială etc., care pot avea aspect „exotic” și pentru un român, cred. Am impresia că, după 1989, termenii de la periferia vocabularului, încărcăți stilistic, au reintrat puternic în limbă, mai ales în limbajul gazetăresc. Astfel, în sensul precizat, aspectul „exotic” al limbii se menține și pentru vorbitorul român.

Referitor la a doua parte a întrebării dumneavoastră, aș spune că, pentru mulți dintre studenți, cunoștințele de română au rămas în bagajul lor de cultură generală, fiind folosite doar în mod sporadic, în contactele cu românii. Există, însă, spre satisfacția noastră, și persoane care au folosit limba română în mod direct, în activitatea lor : lucrătorii din turism, traducătorii și diferiți interpreți.

- *Ce perspective credeți că are, acum, predarea limbii române în străinătate și, îndeosebi, în țările nordice?*

- În dorința de a penetra în diversele medii europene, România va trebui să folosească, drept mijloc de persuasiune, cultura românească, singura „armă” eficientă în momentul actual. Așadar, contactele României, la toate nivelele, cu țările europene, vor fi în creștere, în mod firesc. Legăturile României cu Finlanda, în contextul politic actual, se vor consolida, implicit prin receptarea corectă a limbii și a culturii române. Numai astfel Europa va putea avea o imagine reală a României, numai astfel România se va putea apropia de Uniunea Europeană.

După regresul înregistrat în anii optzeci, din cauză că România s-a izolat de lume, cu toate neajunsurile ce decurg de aici, dăunătoare, în primul rând, pentru imaginea țării în lume, predarea limbii române s-a redus mult în țările nordice.

După 1989, se poate vorbi de o nouă deschidere, la nivel universitar, în parte datorită imigrării în masă a românilor în țările nordice, ceea ce implică, în perspectivă, asigurarea învățării limbii române, ca limbă maternă, pentru copii. Pe de altă parte, se poate înregistra interesul crescând al țărilor europene pentru România, ceea ce înseamnă, desigur, și cunoașterea culturii românești.

- *Când ați fost ultima oară în România, domnule Profesor?*

- Am fost în România în anul acesta, în iunie, când am participat la lucrările Simpozionului internațional „Cultura română în universitățile lumii”, care s-a ținut la Sibiu. Reuniunea a avut loc în condiții materiale foarte bune, având, într-adevăr, un program atotcuprinzător. Deși am urmărit, pe rând, tot ceea ce mi-a trezit interesul, din cuprinsul celor patru secțiuni, și anume : Lingvistică și predarea limbii române, Literatură, Istorie și politologie, Etnografie, totuși m-au atras, în special, prezentările legate de lingvistică și de istorie, pentru că mă interesează și istoria, în general, și îndeosebi istoria recentă a României. Ce materie inflamabilă!

Pentru prima dată, la Sibiu, s-au adunat reprezentanții catedrelor de limba română din universitățile din lumea întreagă și s-au adoptat niște recomandări privind viitorul, pentru că sunt multe probleme. Propuneri interesante au fost multe. Rețin recomandarea ca astfel de colocvii să se țină în mod regulat, ca și intenția laudabilă de a relansa revista „International Journal of Romanian Studies”, care a apărut la Amsterdam. Aceasta ar trebui să devină o revistă scrisă de specialiști de prim rang, de pretutindeni, cunoscători ai culturii românești, iar difuzarea ei ar trebui să depășească un cadru strict al specialiștilor, revista năzuind spre o audiență cât mai largă. O problemă deschisă rămâne și competența forurilor care ar putea, în viitor, să-și asume

organizarea unor astfel de întâlniri. S-ar putea afirma că organizatorul determină și caracterul manifestării științifice respective. Catedrele univesitare ar fi mulțumite cu un program strict științific, lăsând politica culturală pe seama altor foruri.

- *Stimate domnule Profesor, ați fost și sunteți, în continuare, un „om - punte” între cultura finlandeză și cultura română. Spuneți-mi, vă rog, v-a atras activitatea de traducător?*

- În mod firesc, am fost supus acestei tentații. Am tradus în limba română, împreună cu regretatul men coleg, Ion Stăvăruș, o selecție de rune tradiționale finlandeze din „Kanteletar”, în anul 1985. Reprezentând un corespondent liric al „Kalevalei”, culegerea de poezie populară finlandeză numită „Kanteletar” are o mare importanță în cultura noastră. Alegerea și traducerea textelor poetice, aproape cantabile, prin muzicalitatea lor, mi s-a părut reușită. Rezultatul mi-a dat satisfacții.

Am început, tot în colaborare cu Ion Stăvăruș, traducerea unui text modern al lui Mika Waltari, dar lucrul a fost întrerupt prin moartea neașteptată a colegului meu.

Ar merita să fie tradusă literatura finlandeză contemporană în limba română și, desigur, problema aceasta mă interesează, dar ar fi nevoie de cea de a doua roată a căruței, adică de un colaborator român.

Cât de cunoscută este literatura română în Finlanda? Ce s-a tradus?

- Literatura română n-a fost prezentată, prin traduceri, în mod reprezentativ, în limba finlandeză. S-a tradus conjunctural, în mod sporadic și, uneori, la întâmplare. De altfel, problema este reciprocă. Nici ceea ce s-a tradus din literatura finlandeză în română nu constituie o selecție reprezentativă, deși cred că s-a tradus, totuși, mai mult din finlandeză în română decât invers. Dar aceasta este soarta așa - ziselor literaturi mici. Calitatea intrinsecă a operelor nu constituie o garanție a succesului, în traducere (În special, literatura engleză tradusă în finlandeză conține opere ușoare, poate chiar mediocre). O limită absolută o constituie însăși comunitatea vorbitorilor de finlandeză, de numai cinci milioane de persoane. Și, totuși, se traduce mult, foarte mult în limba finlandeză (mai mult decât se traduce din finlandeză în marile limbi de circulație europeană).

Poate că ar fi necesare niște evaluări generale, la nivel european, referitor la traduceri. De exemplu, cultura și limba franceză au avut un loc privilegiat în Europa și de aceea literatura franceză este mult mai bine cunoscută decât literatura română. În consecință, probabilitatea ca opere de

valoare ale literaturii române să fie necunoscute în Europa este mai mare decât a operelor din literatura franceză. *Dacă vrei cititori, trebuie să-ți alegi limba!* Este ceea ce au făcut Eugen Ionescu, Emil Cioran, Mircea Eliade, Andrei Makine, Patrick Chamoiseau..., depășind complexul apartenenței la o limbă mică și penetrând, prin limba franceză, într-o mare cultură.

Se poate spune, totuși, că, în artă, fiecare națiune reprezintă un univers, mai mult sau mai puțin închis.

Dar, să revenim la literatura română : din câte știu, s-a tradus și s-a tipărit, în Finlanda, destul de mult din proza lui Zaharia Stancu, a lui Mihail Sadoveanu (și în mod conjunctural, nu numai pe criterii valorice), câte ceva din proza lui Panait Istrati și Mircea Eliade, s-au tradus și s-au tipărit cele mai cunoscute piese din teatrul lui Eugen Ionescu. Din domeniul poeziei, a apărut, încă din 1945, o antologie a poeziei lui Lucian Blaga, iar anul trecut s-a publicat o reușită antologie din poezia lui Mihai Eminescu. Trebuie menționată și „Antologia de poezie românească”, alcătuită și îngrijită de Ion Stăvăruș, care a apărut în 1986 (realizată în cadrul lectoratului, cu concursul studenților finlandezi care studiau limba română).

O altă categorie de traduceri o reprezintă cele cu circuit închis, constituind, de exemplu, traducerea unor piese de teatru, care au fost puse în scenă, în Finlanda, dar ale căror versiuni, în finlandeză, n-au fost tipărite. Astfel sunt : câteva din piesele lui I. L. Caragiale, Marin Sorescu, Ecaterina Oproiu și Matei Vișniec.

- Cum vedeți evoluția relațiilor româno - finlandeze în noul context politic din România și din Europa?

- La cele spuse anterior, aș adăuga doar că mă aștept, acum, la o deschidere și mai clară a României spre Europa și spre lumea întreagă, la o percepție corectă a țării dumneavoastră în Europa, mai întâi. Această intenție se va manifesta, desigur, prin realizarea unor contacte politice, economice, comerciale, culturale etc. cu țările europene. Să sperăm că și relațiile României cu Finlanda vor fi mai intense, în viitorul apropiat.

- Care ar putea fi rolul lectoratului românesc din Turku în consolidarea relațiilor culturale dintre cele două țări?

- Răspunsul e simplu : cheia cunoașterii unei culturi și a unui popor întreg este, desigur, limba lui. Așadar, cunoașterea limbii române devine tot mai necesară. În acest caz, și rolul lectoratului românesc de aici, din Turku, este tot mai important, deoarece difuzarea și însușirea cunoștințelor de limba română are un rol tot mai mare, înlesnind, în calitate de catalizator, percepția corectă a României.

- *Stimate domnule Profesor, ce loc ocupă preocupările pentru România și pentru limba română în planurile dumneavoastră de viitor?*

- Acum, când urmează să mă retrag din activitatea universitară și din funcția de conducător al Departamentului de Limbi Romanice și când voi fi un om liber, sper să mă ocup mai mult de limba română și de România. Aș dori să scriu un ghid cultural - în sens larg - al României, pentru vizitatorii străini.

Lipsește încă multe „unelte“ pentru studiul limbii române. De exemplu, lipsesc dicționarele bilingve. De aceea, poate că mă voi angaja, alături de alții, în redactarea unor astfel de lucrări.

Firește, sper că voi avea posibilitatea de a vizita România și în anii următori. Nu numai Bucureștiul, dar, mai ales, alte zone ale României. Deși cunosc destul de bine țara, aș simți nevoia, din când în când, să revăd anumite locuri și să aflu, în continuare, ce se scrie, cum se vorbește, ce se aude în România. Pentru că, la urma urmelor, limba română nu rămâne o preocupare abstractă, pentru mine, ci se leagă de oameni cunoscuți, de locuri îndrăgite, de evenimente trăite.

- *Stimate domnule Profesor, vă așteptăm, întotdeauna, cu dragoste în România, toți cei care au avut bucuria de a vă cunoaște și de a simți îndeaproape sprijinul pe care l-ați acordat, cu generozitate și prietenie, tuturor românilor.*

Vă mulțumesc foarte mult pentru timpul pe care mi l-ați pus la dispoziție în scopul realizării acestui interviu și vă doresc succes deplin în împlinirea tuturor planurilor dumneavoastră de viitor !

Turku, noiembrie 1996

*A prezentat și a consemnat,
Marilena ALDEA
Lector de limba română
Universitatea din Turku*

ÎNCEPUTUL

Când s-au petrecut toate aceste fapte care-mi stăruie atât de viu în mințe? Parcă ieri... Și, totuși, au trecut nu mai puțin de 21 de ani din acel octombrie târziu al anului 1975 când am călătorit trei zile cu trenul, prin Rusia, spre o țară care nu era pentru mine, până atunci, decât un nume și o pată de culoare pe hartă. Era o toamnă frumoasă atunci în București, când am plecat, și tot vreme însoțită m-a întâmpinat și la Helsinki, și la Turku. În gara acestui oraș l-am cunoscut atunci pe domnul Lauri Lindgren, și am remarcat de la început calmul, modestia, vorba blândă și întotdeauna bine gândită cu care m-a întâmpinat. Așa avea să se comporte în toți cei trei ani pe care i-am petrecut la Universitatea din Turku. Dar surpriza cea mare a fost, atunci, să-l aud vorbind românește; reușea acest lucru după o ședere foarte scurtă, de o lună, în România, unde participase la cursurile de vară de la Sinaia. Îl ajutau, pentru o asemenea performanță, remarcabila inteligență în alegerea esențialului din comunicare și deosebita cultură lingvistică, așezată pe limbile romanice. Și tot spre surpriza mea aveam să mai găsesc, printre universitarii din Turku, cu toate că eu eram primul lector de limba română din Finlanda și mie îmi revenea sarcina să deschid cursurile lectoratului de limba română de la Turku, încă doi vorbitori de marcă în această limbă: eminentul profesor Tauno Nurmela, a cărui prietenie cu acad. Al. Rosetti era aici notorie, și distinsa profesoară Liisa Aaltonen. Toți trei au ținut, de-a lungul întregii mele șederi în Finlanda (1975 - 78), să-și perfecționeze cunoștințele în câte o oră săptămânal...

Ceea ce poate impresiona cel mai mult în atitudinea profesorilor și studenților de la Turku și de la Helsinki, unde mă deplasam câte o zi pe săptămână, de regulă miercuri, este seriozitatea și stăruința în studiu. Modest, intelectualul finlandez preferă pași mărunți și cunoștințe temeinice în locul unor eventuale succese rapide. Nu a fost nici o festivitate de deschidere a cursurilor - de altfel, nu a fost nicicând ceva festiv și oficial, pompos, dar a fost seriozitate, temeinicie și progrese reale. Numărul studenților nu a fost niciodată mare, dar am avut bucuria să pot vorbi destul de curent pe românește, după doi ani de studiu, cu unii dintre dânsii. Aflu că o parte dintre cei care au luat primele noțiuni de limba română cu mine lucrează și astăzi în

servicii care implică relații cu România. Chiar dacă limba română nu a fost și nici nu poate să fie principal obiect de studiu, totuși am reușit să închei un mic grup de iubitori ai limbii și culturii române și să organizez, cu ajutorul lui, o expoziție despre istoria medievală a României („Adevărul despre Vlad Țepeș - Dracula“) și un simpozion despre istoria limbii române, la care a participat, pe lângă profesorii din Turku, și prestigiosul slavist Valentin Kiparsky, un uimitor de bun cunoscător al istoriei acestei limbi.

Desigur, ar fi multe de povestit, acum, după două decenii. Poate o voi face într-un număr viitor al revistei dumneavoastră. Oricum, am petrecut în Finlanda trei ani de neuitat.

*prof. univ. dr. Petru Mihai GORCEA
primul lector de limba română
de la Turun Yliopisto*

ROMANUL VÂNĂTOAREA REGALĂ DE DUMITRU RADU POPESCU ÎN VERSIUNE SUEDEZĂ

Recent, editura *Brutus Östlings Bokförlag Symposion* din Stockholm a lansat versiunea suedeză a remarcabilului roman *Vânătoarea regală (Den kungliga jakten)* al prozatorului român *Dumitru Radu Popescu* (roman premiat încă din 1973 de Uniunea Scriitorilor din România). Transpunerea se datorează aceluiași neobosit tălmăcitor, *Ion Miloș*, semnatat statornic - de câteva decenii - al atâtor traduceri din zeci de autori români în limba suedeză.

Unul din cele mai mari cotidiane din Stockholm, *Dagens Nyheter*, semnaleză, prin intermediul poetului și criticului *Ulf Eriksson*, nu numai traducerea în limba suedeză a unui roman important al literaturii contemporane românești, ci și calitatea transunerii lui în suedeză : „*Este un mare eveniment literar al editurii Symposion apariția capodoperei lui Dumitru Radu Popescu în admirabila traducere a lui Ion Miloș*“.

(Curierul Românesc, Nr. 6, 1996)

REMEMORĂRI

Există în viață momente sau întâmplări deosebit de agreabile ce se fixează definitiv în memorie dar și în sufletul fiecăruia dintre noi, grație unei încărcături emoționale de excepție.

Un astfel de episod l-a constituit detașarea mea în Finlanda, la Lectoratul Românesc, între anii 1980 și 1982, timp în care am avut fericitul prilej de a cunoaște nu numai o țară neasemuit de frumoasă ci și un popor înțelept, vrednic și generos, cu un nivel de civilizație și un standard de viață superioare. Aș putea spune că aventura finlandeză a început chiar din vara lui 1980, când am fost înștiințat oficial despre această botărâre a Ministerului Învățământului, după care am căutat să mă edific asupra specificului activității acestor lectorate, mai ales să mă informez despre patria Kalevlei, prea puțin cunoscută din anii de școală. Mi-au oferit atunci unele relații utile doamna Leena Sitaru (o finlandeză căsătorită în România, cunoștință mai veche și chiar rudă prin alianță), de asemenea domnul Seppo Siren (pe atunci secretar al Asociației de prietenie Finlanda - România), ambii aflați întâmplător în Băile Herculane.

Îmi amintesc și azi cu oarecare emoție momentul plecării spre Finlanda de pe Aeroportul Otopeni, la începutul lunii decembrie, pe o vreme rece, cu cerul cernit de nori, îngândurat și chiar puțin buimăcit căci mă despărțeam de familie, prieteni, aventurându-mă într-o lume cu totul străină. Călătoria propriu - zisă n-a fost lipsită de peripecii, începând chiar cu vameșii intrigaiți de greutatea bagajelor îndopate cu cărți și haine groase de iarnă, continuând cu o deviere neprevăzută de la traseul programat, respectiv prin Stockholm, din care cauză am ajuns la Helsinki abia târziu, spre miezul nopții, pierzând contactul cu bagajele, care ajunseseră din Copenhaga de ziua, cu cursa directă în care eu nu mai avusesem loc. Aveam în buzunar doar două coroane pe care cunoscutul profesor român V. Căndea mi le dăruise în timpul călătoriei comme până în Suedia, asigurându-mă, din propria experiență, că la sosire n-o să mă aștepte nimeni. A avut dreptate căci abia după circa două ore de așteptare a fost trimis un șofer de la Ambasada Română să mă „recupereze“, justificând-se, în glumă că, de vreme ce n-am ajuns ziua, cu cursa programată, s-a presupus că oi fi cerut azil politic în Danemarca sau Suedia.

Contactul cu viitoarele mele gazde avea să se petreacă a doua zi, o dată cu descinderea în gara din Turku, unde am fost întâmpinat cu deosebită amabilitate de profesorul Lauri Lindgren care m-a condus mai întâi la sediul Institutului de Limbi Romanice unde am luat deja legătura cu câțiva dintre viitorii studenți. N-am să uit nicicând invitația și primirea caldă, prietenească, în casa și familia domnului Lindgren, în acele prime zile de înstrăinare, în care gândurile și grijile îmi erau împărțite între noul loc de muncă și familia rămasă departe.

De fapt încă de atunci am început să înțeleg că dumnealui era nu numai o eminentă personalitate a învățământului universitar, un specialist de excepție în limbile romanice, ci și un mare prieten al României, căruia îi revine meritul principal al înființării și menținerii Lectoratului Românesc, de asemenea în conducerea Asociației de prietenie Finlanda - România.

Îmi îndeplinesc o îndatorire de conștiință apreciind că sprijinul efectiv, generos, al domnului Lindgren mi-a fost de un real folos în depășirea greutăților inerente începutului activității mele didactice și derulării cu succes a acesteia în cei doi ani de învățământ ce au urmat.

Este incontestabil că în toată această perioadă cât am muncit ca lector român la universitățile din Turku și Helsinki, s-ar fi putut realiza mai multe lucruri bune, totdeauna fiind loc pentru „mai mult“ sau „mai bine“. Oricum, stagiul meu finlandez a depășit duratele de funcționare ale predecesorilor, s-au asigurat o primă promoție de absolvenți ai lectoratului, continuitatea activității societății culturale **Ciocârlia** a studenților (înființată de distinsul profesor Nicolae Constantinescu într-o perioadă anterioară), a fost editată - cu sprijinul efectiv al domnului Lindgren și al celor mai buni studenți - revista **Columna**, o primă publicație studențească în limba română din Scandinavia. Prin demersuri repetate la Biblioteca Centrală Universitară din București, în ciuda mijloacelor financiare limitate, s-a continuat aprovizionarea sistematică a bibliotecii Lectoratului cu cărți de literatură, cu publicațiile românești mai importante, extrem de utile studenților și celorlalți cursanți de la Turku și Helsinki.

Un câștig deosebit a fost probabil acela că s-a reluat în timp util activitatea Lectoratului, asigurându-se continuitatea acestuia, implicit credibilitate bunelor intenții ale celor ce l-au ființat.

Și chiar dacă m-am confruntat cu unele greutăți generate fie de înstrăinarea de țară, de familie sau cu reglementările legale rigide privind obligațiile bănești față de autoritățile de la București, totuși episodul finlandez a rămas pentru mine o experiență unică, memorabilă, cu multe amintiri frumoase, legate de lucrul cu studenții, de relațiile cu colegii de birou, de prietenii pe care le-am legat cu alte cadre didactice sau chiar cu oameni de rând.

Am avut chiar plăcuta surpriză, marea bucurie de a fi vizitat mai târziu acasă, în România, de prieteni dragi finlandezi, precum profesorul Lauri Lindgren, doamna Siren sau familia profesorului Esko Taskinen, tot de la Universitatea din Turku, fost vecin acolo cu locuința și adeseori gazdă amabilă, inclusiv în vara anului 1984, adică la doi ani după plecarea mea, când am fost invitat să-mi petrec o parte din concediu împreună cu familia în cea de a doua patrie a mea. Din respect și prețuire pentru această minunată țară care m-a găzduit vremelnic, am scris și publicat o serie de articole, studii, reportaje în publicațiile românești, inclusiv în revista liceului în care lucrez, am vorbit despre patria Kalevala în cadrul unor simpozioane, am găzduit și sprijinit în acțiunile lor pe reprezentanții unor organizații de Cruce Roșie din Finlanda care au poposit o vreme și în Turnu Severin. Reamintesc foștilor mei colegi sau studenți din Turku, Helsinki (cu unii încă se mențin corespondențe sporadice) că oricând vor găsi în casa și familia mea din România cel puțin aceeași ospitalitate tradițională finlandeză.

Mărturisesc că vestea aniversării a două decenii de la înființarea Lectoratului Românesc ca și aprecierile mult prea generoase și îndatoritoare ale doamnei Marilena Aldea (actualul lector român) au constituit o surpriză deosebit de agreabilă pentru mine și nu-mi rămâne decât să felicit pe toți cei care s-au preocupat în ultimii ani și continuă să se străduiască pentru bunul mers al acestui Lectorat, pentru continuitatea **Columnei**, acest masager de minte și inimă al amicitiei româno - finlandeze. Și chiar dacă la acel moment de sărbătoare pe care doriți să-l cinstiți, poate cu prea multă modestie, nu sunt între dumneavoastră fizic, considerați-mă părtaș cu gândul și inima mea înnobilită și cu omenie finlandeză, îmbrățișându-vă și urându-vă noi și alese împliniri și satisfacții în anii ce vin.

În publicistica școlară românească, **Columna** își are o „surioară“ mai tânără, **Confidențe**, ca și vechea societate culturală **Ciocârlia**, pe care eu le-am ființat la Turnu Severin și în virtutea amintirilor nostalgice din „Țara celor o mie de lacuri“, unde sper să mai ajung măcar o dată pentru a revedea locurile și oamenii dragi. Până la următoarea apariție, programată în luna decembrie a.c., dăruiesc Lectoratului Românesc modesta colecție a primelor trei numere ale revistei **Confidențe**, ca un semn al prieteniei, nobleței sufletești caracteristice tinerilor de pretutindeni. Contăm pe replica **Columnei** 10, pentru care și mulțumim cu anticipație, cu îndatoritoare recunoștință stimatei doamne Aldea, studenților dumneaei din Turku și Helsinki.

profesor Florian VLĂDICA

PROFESORUL LAURI LINDGREN

Ce bucueroasă am fost aflând că profesorului Lauri Lindgren, Decanul Facultății de Științe Umanistice de la Universitatea din Turku, președintele Asociației Finlanda - România, i-a fost conferit, în noiembrie 1993, în cadrul unei ceremonii care a avut loc la București, titlul de „Profesor Honoris Causa“ al Universității din capitala României.

De fapt, profesorului L. Lindgren i se datorează, în mare măsură, existența Lectoratului de Limba română la Universitatea din Turku. Dumnealui avea să vegheze cu discreție, căldură și fermitate ca toată activitatea lectoratului să se desfășoare cât mai bine. Inclusiv, firește, întreținerea corespondenței cu bibliotecii din țară, mai ales cu Biblioteca Centrală Universitară din București, în vederea schimbului și achiziționării de noi cărți și reviste în limba română. De altfel, în biblioteca personală a profesorului, pe care aveam s-o cunosc în multe după-amiezi și seri, când alături de alți colegi, eram invitată în familia sa, primiți întotdeauna cu o caldă ospitalitate pe care nu o voi uita niciodată - am fost uimită și mirată să constat numărul foarte mare de cărți românești, multe din ele cu dedicații din partea unor renumiți lingviști și oameni de cultură români. Erau toate acestea „binele“ și „frumosul“ din cercul, aproape magic, în care trăiam și gândeam, respirând aerul dens și pur al Finlandei.

Aici la Timișoara, despre toate acestea am avut prilejul să vorbesc în mai multe rânduri, o dată la o emisiune de o oră găzduită de postul teritorial de radio, o emisiune dedicată Finlandei ca spațiu nord european.

În toate întâlnirile și conversațiile mele cu profesorul L. Lindgren mă surprindea întotdeauna ușurința cu care găsea sinonime potrivite pentru a nuanța și mai mult o idee sau alta. Cred însă că era și plăcerea pur și simplu de a constata, iar și iar, cât de vie poate fi limba, cât de important este să te folosești în comunicare de tot ceea ce ea îți oferă.

Dacă e adevărat că nu noi vorbim o limbă, ci ea ne vorbește, atunci nu e de mirare că, atunci când comunica în limba finlandeză, chipul Profesorului era în alt fel luminat de un zâmbet subtil, aproape imperceptibil.

Nici azi nu înțeleg cum are timp să facă atâtea lucruri. Pentru mine, Lectoratul de limba română de la Turku și profesorul L. Lindgren nu pot fi despărțiți.

Cu adevărat, profesorul L. Lindgren este un mare prieten al românilor și al României.

Conf.univ.dr. Rodica BĂRBAT
Universitatea de Vest din Timișoara

Scrisoare deschisă

LECTORATULUI de LIMBA ROMÂNĂ din TURKU

Ce minunat lucru este faptul că acest lectorat a rezistat în timp, creușind să desfășoare o activitate bogată de-a lungul anilor!

Pentru că anul acesta se împlinesc douăzeci de ani de la înființarea lui, prin grija Profesorului Lauri Lindgren, ro-am oprit, o clipă, din „mers“, încercând să-roi amintesc cum a fost...

Mă număr printre primii studenți care au început să învețe românește, în anul 1976, la Turku. Ca și alții, m-am apucat să studiez limba română din curiozitate, dar apoi interesul meu s-a transformat într-o preocupare constantă pentru limba și cultura din România.

Trebuie să știți că am fost prima studentă care și-a desăvârșit studiile de limba română până la nivelul „*Approbatum*“. Teza mea finală, „*pro gradu*“, trata despre valorile stilistice ale verbului în romanul „*Baltagul*“ de Mihail Sadoveanu și a fost susținută în anul 1986.

Am urmat cursurile de vară organizate de Universitatea din București de două ori și mi-a făcut plăcere să vizitez România, făcându-mi câțiva prieteni în Brașov, Galați și Constanța. Corespondența pe care am purtat-o cu ei m-a ajutat să nu uit românește. Din păcate, de câțiva ani, am pierdut legătura cu prietenii mei, dar sper să-i regăsesc...

După ce am terminat facultatea, ro-am stabilit în orașul Hamina, în estul Finlandei. Acum sunt directoare și profesoară de limbi străine (franceză, italiană, germană, engleză) la Universitatea Populară - Kansalaisopisto - din Hamina. Aici organizăm cursuri serale pentru adulți, în diferite domenii : limbi străine, artă, cultură generală etc. Acum câțiva ani am încercat să predau și un curs de limba română pentru turiști.

De altfel, în ultimii ani, am folosit mult româna. Am tradus diverse texte din română în finlandeză și am fost, o vreme, și interpret. În timpul manifestărilor sportive de la Helsinki am fost translator, lucrând la oficiul de presă. Din păcate, însă, am pierdut mult din cunoștințele mele de limba română.

Prin aceste rânduri aş vrea să-mi exprim satisfacţia pentru faptul că lectoratul există şi îşi continuă activitatea, contribuind la cunoaşterea României în Finlanda.

La acest ceas aniversar, gândul meu se îndreaptă, cu recunoştinţă, spre toţi profesorii dragi, cu care am avut norocul să studiez.

Adresez sincerele mele mulţumiri şi urări de bine, mai întâi, profesorului Lauri Lindgren, cel care a contribuit, în cea mai mare măsură, la înfiinţarea acestui lectorat!

Le mulţumesc, din inimă, lectorilor de limba română care m-au ajutat, cu pricepere, să cunosc limba şi cultura românească, domnilor Petru Gorcea, Nicolae Constantinescu şi Florian Vlădica!

Cu durere în suflet, evoc figura luminoasă a profesorului căruia îi sunt recunoscătoare, în cel mai înalt grad, domnul profesor Ion Stăvăruş, care a plecat deja dintre noi. Fără ajutorul dumnealui, n-aş fi putut duce la bun sfârşit teza mea de licenţă.

Îmi amintesc, cu nostalgie, de începutul muncii noastre la lectorat, de asociaţia „*Ciocârliă*”, ca şi de festivităţile de neuitat pe care le organizam la lectorat. Îmi aduc aminte cu câtă abnegaţie am lucrat şi noi, studenţii, la primele numere ale revistei „*Columna*”...

N-am reuşit să scriu un articol pentru numărul 10 al „*Columnei*”, dar prin această scrisoare vreau să vă arăt că nu v-am uitat, după cum n-am uitat de tot nici româneşte...

Aşadar, doresc, din suflet, mult succes şi rodnică activitate Lectoratului de Limba Română de la Universitatea din Turku şi de acum înainte!

Urările mele se adresează şi doamnei profesoare Marilena Aldea, actualul lector de română, şi, deopotrivă, tuturor studenţilor care învaţă româneşte!

Mulţi ani Lectoratului de Limba Română şi revistei „*Columna*”!

Cu dragoste,

Anna - Liisa LAVILA
Universitatea Populară din Hamina

SALUTĂRI DIN POZNAŃ!

SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE STUDENŢII LECTORATULUI DE LIMBA ROMÂNĂ DIN TURKU

Vă scrie lectorul român de la Universitatea „*Adam Mickiewicz*” din Poznań, din Polonia, dorindu-vă mult succes în activitatea complexă de însuşire a limbii şi culturii româneşti!

Dacă m-aţi întreba ceva despre locul unde mă aflu, v-aş spune că Poznań este un oraş important al Poloniei, vechi şi frumos, cu aproximativ 600.000 de locuitori, situat în partea de nord - vest a ţării. Universitatea de aici are multe facultăţi şi compartimente de studii specializate, printre care se află şi *Institutul de Limbi Romanice*, unde se învaţă aproape toate limbile romanice: franceza, spaniola, italiana, româna, portugheza, catalana etc.

Catedra de *Limba Română* are şase profesori, dintre care doi sunt români, iar ceilalţi s-au specializat în predarea limbii şi literaturii româneşti. Pentru specialitatea *Limba Română* (cu secundar limba franceză) se susţine examen de admitere din trei în trei ani, pentru 15 locuri pe an. Materiile de specialitate, pentru română, se predau româneşte începând cu anul al doilea de studii al studenţilor. Acum sunt în activitate anii II şi V.

Dacă mă întrebaţi de unde am venit, vă răspund că am venit de la **Universitatea din Craiova**, un important centru industrial, cultural şi universitar, situat în sud - vestul României, capitală a judeţului Dolj. Începând cu acest an, se organizează cursuri de vară de limba română şi la Universitatea din Craiova, aşa încât vă invit, cu drag, şi pe meleagurile olteneşti. Cursurile de vară de la Craiova poartă numele marelui sculptor *Constantin Brâncuşi*, care a fost oltean şi s-a format la o şcoală de meserii din Craiova.

Aş putea să vă mai spun că sunt şi scriitor, ocupându-mă nu numai de istoria şi critica literară, ci şi de poezie şi de traduceri de versuri din diferite limbi. De aceea, vă propun să colaborăm în oricare din aceste domenii.

Îmi face plăcere să constat că la Turku apare o revistă a *Lectoratului de Limba Română*, care polarizează interesul celor atrași de o limbă neolatină interesantă și de una dintre culturile bogate ale Europei. Mă bucur, de asemenea, că revista dumneavoastră are un nume atât de semnificativ pentru români, *Columna*.

Cu ocazia împlinirii a douăzeci de ani de existență, doresc *Lectoratului Românesc* de la *Universitatea din Turku* încă mulți ani de rodnică activitate, întru buna cunoaștere a culturii noastre la centrul cel mai nordic al spiritualității românești!

Profesoarei voastre, doamnei Marilena Velican - Aldea, îi urez, din toată inima, sănătate și satisfacții depline în misiunea dificilă pe care și-o asumă!

Acum știu sigur că acolo, sus, cineva ne iubește...

Dr. Toma GRIGORIE
Conferențiar la Catedra de Limba Română
Universitatea «Adam Mickiewicz» din Poznań

WISLAWA SZYMBORSKA

Premiul Nobel pentru literatură pe anul 1996 a fost atribuit, de curând, poetei poloneze Wislawa Szymborska.

Născută la 2 iulie 1923, la Kornik, în regiunea Poznań, doamna Wislawa Szymborska a urmat studiile la Facultatea de Litere și Sociologie a celebrei Universități Jagellone din Cracovia. De altfel, ea se stabilește și trăiește, în continuare, în Cracovia.

Argumentându-și opțiunea, Academia Regală din Stockholm a subliniat că prestigiosul premiu recompensează „o poezie care, cu o precizie ironică, permite cadrului istoric și biologic să se manifeste în fragmente de adevăr general - uman”.

(ADEVĂRUL, 4 octombrie 1996)

EXILUL DE VOIE

*Am purces în exilul de voie
cu inima strânsă în corsetul
unui Boeing
Când pasărea și-a întins aripile
ascunzând la subsuori
puii de cer
mi-a clătinat convingerea
că sunt om
(prea pășeam imponderabil pe nori
ca Isus pe ape)
Că nu eram plod de măiastră
în pântecul slobozit
pentru naștere a demonstrat-o
depunerea mea într-un cuib străin
Mama atât de atentă cu mine în slăvi
s-a dovedit mașteră
s-a dovedit spiță de cuc
Am început să pluiesc
după frați, după unchi
nimeni nu-mi pricepea croncănitul
Eram puiul de lebădă
Între bobocii de găscă
oala neagră în turma
de mioare nămeșite
Ce mă fac Baciule atotstăpânitor
peste viermii pământului
Cine m-a îndemnat să-mi las
orânduilele cioporului meu din Câmpia
de Dunăre
Mă zbat în nesomn
în apele-i cleioase mă înec
(Supus la oricâtă extenție cordonul
cel numit ombilical
mă trage la fund
spre apele dulci
ale nașterii mele)
Îmi anin speranța de o limbă străină
dar propozițiile n-au nici un gust
mâncare de post ca să nu mori de foame.*

Toma GRIGORIE

ÎNTRE PIKKUJOUULU ȘI VAPPU

Sub acest titlu ar trebui să adun, poate, cândva, amintirile și impresiile mele din Finlanda, în cadrul cărora un loc important, cel mai important de altfel, l-ar ocupa memorialul despre Turku, despre Turun Yliopisto și despre Lectoratul de limba română de aici.

Ar fi o carte despre locurile pe care le-am văzut în timpul primei mele șederi la Turku (noiembrie 1978 - mai 1979), scurtă, după cum se vede, poate prea scurtă pentru a mă familiariza cu peisajul și cu cultura Țării Suomi, și în cel de al doilea stagiu finlandez (ianuarie 1992 - decembrie 1995), mai consistent ca durată și mai apropiat de prezent.

Între Pikkujouulu, „Micul Crăciun“, care precede marea sărbătoare a Nașterii Domnului, și Vappu, festivitatea începutului de primăvară, cele două borme majore ale calendarului sărbătoresc finlandez (la cea de a treia - sărbătoarea „miezului verii“ - n-am avut șansa să iau parte vreodată) se desfășoară viața de zi cu zi, cu ale sale ritmuri mai alerte sau mai lente.

Nu ar lipsi din aceste însemnări amintirea iernii teribile din 1978/79, cu temperaturi de minus 35° - minus 37°C și cu munți de zăpadă care au persistat până în preajma zilei de 1 Mai, sărbătorită, atunci, „cu elan muncitoresc“ în piața orașului, și nici explozia incredibilă, după luni de stagnare, a vegetației, primăvara, când întreaga natură pare a se grăbi pentru a recupera timpul pierdut în lungile luni ale iernii finlandeze.

Nu ar fi omisă din această carte nici „însemnarea călătoriei mele“ de la Turku la Helsinki și retur, săptămânal, cu trenul sau cu autobuzul, străbătând un peisaj atrăgător prin chiar monotonia lui de piatră, apă și îndărătnice pâlcuri de copaci în care casele vopsite în culori stinse se integrează perfect, completându-l.

Nu ar rămâne deoparte nici impresiile despre locurile istorice, despre castelele, catedralele, muzeele, parcurile, monumentele și statuile din Turku, Helsinki, Naantali, Tampere, Hanko, Kuopio, Jyväskylä, Oulu, Rovaniemi. Și-ar afla neapărat locul aici notele despre marile complexe muzeale, dar și despre galeriile de artă locale, oglindă a unei stări de spirit și a căutărilor, de către artiștii finlandezi, de noi modalități, adesea șocante, de a se exprima și de a înțelege lumea. Nu ar lipsi, desigur, nici notele despre arhitectura finlandeză, veche și nouă, despre piețele inundate vara și iarna, de flori multicolore și de aromele fructelor de pădure nordică amestecate cu cele ale fructelor exotice venite din toate colțurile lumii. Și multe, multe altele...

toate, paginile acestei cărți nescrise vor fi consacrate vieții universitare, studenților, colegilor și prietenilor cu care am colaborat, care m-au sprijinit constant să mă simt bine, să fac din Finlanda un loc al frumoaselor aduceri aminte.

Am început cu studenții, pentru că ei sunt aceia cu care am comunicat cel mai mult și mai intens. Ei sunt aceia care mi-au dat cele mai mari satisfacții și m-au stimulat incredibil să mă autoperfecționez în această a doua specialitate a mea - predarea limbii, culturii, civilizației românești studenților străini, celor finlandezi în primul rând. Cu studenții din prima serie am constituit, într-o scurtă vizită, în 1980, Asociația „Ciocârlia“, încercând să suplینim, într-un fel, absența lectorului român, oprit de autoritățile de la București să-și ocupe postul la Turku. Cu studenții au început colegii care m-au urmat editarea seriei întâi a publicației „Columna“, reluată în 1995, sub noi auspicii, cu nr.8 (1 - serie nouă) și ajunsă acum, iată, la numărul zece - prilej de bucurie și feliicitări. Cu studenții din anii 1992 - 1995 am făcut lecturi de neuitat - pentru mine, cel puțin - din Eminescu și Arghezi, din Caragiale și Sadoveanu, din Rebreanu și D.R.Popescu, din Lucian Blaga și Marin Sorescu. Studenții noștri au realizat adevărate premiere în cronică relațiilor culturale româno-finlandeze prin traduceri din Mircea Eliade, Emil Cioran, Alexis Kivi și alții. Studenții, participanți la cursurile de vară ale universităților din București, Iași, Cluj, Constanța, Timișoara mi-au făcut bucuria de a se număra printre cei mai bine pregătiți, mai sânguincioși și mai simpatici cursanți.

Alături de ei și-ar afla locul în proiectatul meu volum memorialistic colegii, cei mai în vârstă ca și cei mai tineri, din Departamentul de limbă romanică (italiana este inclusă aici), de etnologie - cu al căror sprijin neprecupețit am publicat manualul *Romanian Traditional Culture. An Introduction* (1996) - de folclor (de la Turun Yliopisto ca și de la Åbo Akademi, precum și de la „Nordic Institut of Folklore“), de istoria culturii - prin mijlocirea cărora am introdus în Programul de Studii Est - Europene cursuri despre cultura românească modernă și despre istoria românilor într-o epocă atât de frământată ca aceea a anilor 1940 - 1990.

În fine, dar nu în ultimul rând, și-ar afla locul aici prietenii, apropiații, cei care au fost constant alături de lectorul român - oricare ar fi fost acesta - , cei ale căror case ni s-au deschis - mie și soției - cu o căldură nebănuită pentru aceste latitudini nordice, cei cu care am petrecut destins Pikkujouulu și Vappu, cei cu care - depășind problemele de serviciu sau dezbaterile științifice - am stat de vorbă despre familie, despre viața noastră de zi cu zi, despre proiecte, întâlniri și deziluzii...

Tuturor - foști studenți, colegi și prieteni - un mănunchi de gânduri bune la sărbătoarea prilejuită de apariția numărului zece al publicației noastre de suflet - „COLUMNA“.

Prof. Univ. Dr. Nicolae CONSTANTINESCU
Universitatea din București

Împreună cu Anja Elo,

Se spune că timpul care trece îndepărtează și estompează, în splan afectiv, evenimente și întâmplări trăite. Ne face să uităm... Oare așa să fie?

Eram la Turku în primăvara anului 1990. Mă aflam de câteva luni la Catedra de Limbi Romanice a Universității ca lector de limba română. Trecusem cu bine perioada de „adaptare“ și asta datorită, în primul rând, directorului Departamentului de Limbi Romanice, profesorul Lauri Lindgren și colegilor mei de la catedră ale căror chipuri le văd atât de limpede acum, în clipa când scriu aceste rânduri.

Se apropia Paștele, marea sărbătoare a creștinătății. Misterul pascal plutea parcă în aer, pe chipurile oamenilor, vibra în atmosfera străzilor, în strălucirea virtinelor. În sufletul meu se adunau nostalgice amintiri dintr-o copilărie îndepărtată, scene de familie încremenite definitiv în memorie, într-un trecut despre care știam că e definitiv trecut și irepetabil.

Singurătatea îmi dădea târcoale, când Anja și Alberto, lectorii de limba spaniolă, m-au luat cu mașina și m-au dus să vedem Naantali.

Parcă o văd și acum pe Anja. Sau, mai bine spus, o aud, fiindcă ceea ce știai, mai întâi, despre ea era râsul, un râs care-i lumina întreaga ființă și care o făcea cu adevărat fermecătoare.

Știai că a sosit la catedră după pașii ei mici și repezi, dar, mai ales, îi auzeai, râsul care se oferea celuiilalt, propunându-i bună dispoziție, încredere și, mai ales, un mod anume de a fi sincer și adevărat. Îmi povestise odată despre o perioadă dificilă din viața ei, pe care o traversase cu greu și care, probabil, îi oferise, ca recompensă, libertatea de a fi ea însăși, de a (se) comunica și de a se afla mereu într-un spațiu de empatie cu ceilalți. Vorbea „spaniolește“ repede, prea repede pentru urechile mele, pentru care Spania era încă un spațiu fictiv. Era mereu preocupată de lucrarea ei de doctorat. O

pregătea cu seriozitate și tenacitate, muncind zile întregi, entuziasmată de câte o idee pe care simțea nevoia să o comunice și celorlalți, mai ales lui Alberto, colegul meu de spaniolă, căruia-i sunt atât de recunoscătoare pentru multe lucruri, inclusiv pentru faptul de a fi transformat Spania, pentru sufletul meu de acum, într-o realitate palpabilă și miraculoasă, în același timp.

Ne întâlneam la sfârșit de săptămână la ea sau la alți colegi. Venea întotdeauna însoțită de râsul ei și de o făptură drăgălașă - un pechinez, parcă, - mic și curat, căruia îi spăla lăbuțele cu grijă, înainte de a-l lăsa să stea cuminte pe un covor, alături de noi, și cu care, în răstimpuri, conversa. Pentru mine asta era un mister total. Știu însă sigur că Anja era un om bun, tandru și generos. Și mai știu că-i plăceau portocalele. Ni le aducea gata curățate de la ea din cabinet, însoțită atunci de un fel de mireasmă ce ne evoca spații meridionale.

Probabil că și din cauza aceasta iubea limba spaniolă, pe care o preda studenților ei cu bucurie și dăruire.

Prin Anja am înțeles mai bine de ce există adeseori în noi nevoia de complementaritate. Metaforic vorbind, Nordul tânjește după Sud...

Și tot de la ea am aflat de „povestea“ bolii lui José Carreras. O impresionase profund și îl iubea pe Carreras și pentru curajul de a fi învins o boală de temut. Nu a pierdut ocazia de a-l asculta într-un concert extraordinar susținut de marele cântăreț la Helsinki. S-a întors fericită, cu o lumină mare în ochi, povestindu-ne despre seara extraordinară la care asistase împreună cu o sală arhiplină. Mi-a dăruit atunci o casetă cu José Carreras. Cum pot uita asta?

Dar acum ne aflăm în Naantali. Mai întâi, văd marea de culoarea liliacului albastru, îmbrățișată la orizont de un cer nesfârșit. Din loc în loc bărci, care-ți indică drumul spre străduțe cu case amintind parcă un mic oraș de poveste. Aștepți să te întâlnești cu pitici sau atâtea din făpturile ce populează, în vis, spațiul acesta nordic și miraculos.

Dar Anja și Alberto continuă să mă răsfețe din plin. Și parcă aud și acum râsul Anjei.

*Conf.univ.dr. Rodica BĂRBAT
Universitatea de Vest din Timișoara*

DUPĂ DOUĂZECI DE ANI

Am afirmat întotdeauna că limba română a reprezentat pentru mine, ca lingvist, o atracție deosebită și că ea a devenit, apoi, o preocupare permanentă.

Când am fost pentru prima oară în România, acum douăzeci de ani, n-aș fi bănuit că perioada de studii, de doi ani, petrecută la București, va lăsa urme atât de adânci. Am trăit atunci o experiență de neuitat, poate chiar o aventură a spiritului...

Am pătruns nu numai înțelesurile subtile ale limbii române, dar am legat și prietenii care au durat în timp. Victoria, prietena mea din studenție, m-a învățat să vorbesc românește.

Am trăit atunci, în România, întâmplări plăcute, emoții puternice și adevărate, atât de obișnuite în anii tinereții. Dar am trăit și îngrozitorul cutremur din 4 martie 1977. De aceea am spus că i-am cunoscut pe români și la bine, și la rău.

Mulți ani, după aceea, legăturile mele cu România au fost întrerupte. Mi-a rămas, însă, limba română, ca mod propriu de a gândi lucruri trăite cândva, realități cunoscute bine, care nu s-au șters din memorie. Multe mi s-au întipărit pentru totdeauna în cuget și în inimă și-mi veneau, din când în când, în minte.

Anii au trecut. Credeam că știu totul despre România.

Cu această impresie am revenit în București, la începutul anului 1996. Mi-am dat, însă, seama, imediat, că nu știam totul despre România... Timpul a trecut, lucrurile s-au mai schimbat și nici eu nu mai gândeam la fel. De aceea, pot să spun că, dintr-un punct de vedere, am descoperit o lume nouă : am sosit într-o țară acoperită de zăpadă și de gheață. Ningea întruna, ceea ce m-a făcut să mă simt ca acasă, în Finlanda...

Chiar dacă am recunoscut ușor câteva dintre clădirile de pe bulevardul Magheru, marile hoteluri și Universitatea, am avut senzația că dimensiunea lucrurilor e alta, că proporțiile nu mai sunt aceleași, că unele edificii și distanțe sunt, în realitate, mai mici decât îmi rămăseseră mie în minte.

Mi-am întâlnit prietenii de odinioară. Victoria mi s-a părut puțin schimbată, dar fetița ei îmi poartă numele. Așadar, sunt „nașa“ unei fete din România.

Am cunoscut Universitatea din București din altă perspectivă : părăsisem băncile acestei universități ca studentă, și mă întorceam acum, eu însămi profesoară la universitate, ca să urmăresc un curs special de lingvistică.

M-am dus cu trenul până la Constanța, ca să revăd marea. De data aceasta, apa mării era înghețată la țărm. Privești era cu totul deosebită. Cred că n-am să pot uita niciodată culoarea Mării Negre, iarna... Mi-am amintit câteva cuvinte dintr-o melodie frumoasă, de acum douăzeci de ani : „...și, de aceea, ne-ncetat, mă întorc la malul mării...“

Deși multe lucruri îmi păreau schimbate, încetul cu încetul redescopeream lumea, așa cum o știam ea...

Plimbându-mă ore întregi pe străzile înghețate ale Bucureștiului, am găsit școala în care am făcut primele ore de limba română, am colindat prin jurul căminelor, unde locuisem cu ani în urmă. Treptat, reintram în atmosfera atât de familiară, altădată... Victoria cu soțul ei mi-au făcut sarmale, când am vrut să mănânc ceva specific românesc. Gustul inconfundabil al sarmalelor cu mămliguță, pregătite în casă, în România, nu mi-a fost greu să-l recunosc. Am mâncat cu mare poftă. Cred că nimic pe lume nu se poate compara cu sarmalele românești...

Mi s-a întâmplat să fac și lucruri noi : m-am plimbat cu metroul, care cu ani în urmă fusese abia în construcție, am vizitat muzeul din Palatul Cotroceni, care acum era accesibil publicului...

După câteva ore de plimbare prin București, am început să mă simt ca în studenție. Mai ales când, după ce am găsit, cu ușurință, Facultatea de Drept și Serviciul de Relații Externe al Universității, am reîntâlnit-o pe doamna Amelia, care m-a recunoscut imediat, amintindu-și de studenta finlandeză de acum douăzeci de ani. M-a primit cu amabilitate și cu căldură. Într-o clipă mi-a găsit o cameră, la casa de oaspeți din centru, chiar lângă Universitate.

Mă regăseam, așadar, pe mine, cea din studenție și începeam să cred că nimic nu s-a schimbat... Mai ales după ce mi-am redobândit, ca prin minune, și ușurința de a vorbi românește.

Am înțeles, încă o dată, de ce România, ca țară și ca limbă, constituie o parte din ființa mea.

...Și de aceea, ne-ncetat, mă întorc...

Anita MOILANEN
asistentă la Facultatea de Științe Umanistice,
Departamentul de Limbi Române,
Universitatea din Turku

LIMBA ROMÂNĂ ÎN UNIVERSITĂȚILE LUMII

Fundația Culturală Română, condusă de scriitorul Augustin Buzura, a organizat, între 18 - 23 iunie 1996, la Sibiu, o întâlnire a româniștilor din lume, sub titlul „Cultura română în universitățile lumii”.

Un grup de profesori, format din Sorin Alexandrescu de la Universitatea Amsterdam, Mircea Anghelescu de la Universitatea București, Alexandru Ciorănescu de la Universitatea Tenerife, Virgil N. Constantinescu de la Universitatea Politehnică București, Sanda Golopenția de la Universitatea Brown, Providence, Virgil Nemoianu de la Universitatea Catolică Washington, a luat inițiativa de a organiza, în perioada 18 - 23 iunie 1996, o reuniune, la care să participe profesorii de la toate universitățile unde există catedre de românică, dar și cercetători și reprezentanți ai instituțiilor care se ocupă de promovarea limbii și culturii românești în lume.

Împreună cu profesorul Lauri Lindgren am primit, cu plăcere, invitația de a participa la această reuniune internațională, care a început marți, 18.06.1996, cu o recepție la sediul Fundației Culturale Române din București. Președintele Fundației, domnul Augustin Buzura, a urat bun venit tuturor participanților, al căror număr s-a ridicat la peste două sute de persoane, din douăzeci și trei de țări : Albania, Anglia, Austria, Australia, Belgia, Bulgaria, Cehia, Finlanda, Danemarca, Franța, Germania, Grecia, Israel, Italia, Iugoslavia, Republica Moldova, Olanda, Polonia, România, Suedia, S.U.A., Ucraina și Ungaria.

A doua zi am plecat cu autocarul spre Sibiu, unde am fost cazați la hotelul „Continental”, proaspăt renovat. Reuniunea propriu - zisă s-a desfășurat la Cercul Militar, la doi pași de hotelul nostru.

Deschiderea simpozionului a avut loc în aceeași zi și imediat au început lucrările în plen. În general, lucrările în plen s-au desfășurat dimineața, iar după-amiaza s-au ținut lucrările pe secțiuni. Acestea au fost : 1. *Lingvistică și predarea limbii române*, 2. *Literatură*, 3. *Istorie și politologie*, 4. *Etnografie*.

Pentru noi, finlandezii, au fost interesante prezentările legate de Finlanda, de pildă comunicarea prof. Eugen Lozovan (Danemarca) despre „Strategia culturii române în Scandinavia” și comunicarea prof. Nicolae

Constantinescu (fost lector de limba română la Turku) despre „Predarea limbii și culturii românești în Finlanda : dificultăți, achiziții, proiecte”. Au fost multe lucrări interesante privind „imaginea României” în lume, cum ar fi, de exemplu, comunicarea prof. Marco Cavallotti (Italia) intitulată „Imaginea României în străinătate : înainte de toate o problemă de autoconștiință” sau comunicarea domnului Dan Shafran (Suedia) despre „Specificul național și integrarea europeană”.

Majoritatea lucrărilor conținea studii, aprecieri despre limba, literatura sau istoria românească, predate în țara sau universitatea cercetătorului ; au fost nenumărate prelegeri captivante, ținute de personalități de prima mărime ale culturii umaniste, românești și străine, „lume bună” cum s-ar zice.

În afara programului de sală, au fost organizate, extrem de eficient, de către Fundație, vizite culturale în diferite locuri. Joi seara, pe 20.06, am făcut o vizită de neuitat la Sibiel, unde sătenii ne-au întâmpinat cu însemnele tradiționale ale ospitalității românești, cu pâine și sare, dar și cu chemători călare și cu dansuri populare. Pe urmă am fost împărțiți în grupuri de 5-6 persoane, care am fost invitate la câte o familie de țărani, ca să luăm masa de seară la ei. Eu, împreună cu domnul Lindgren, am nimerit la familia Raveca, unde ni s-a servit, după regulile casei, o masă cu mâncăruri ardelenesti... Unul dintre comenșii noștri a fost, de pildă, prof. Corneliu Bucur, directorul Muzeului Civilizației Românești de la Dumbrava Sibiului, un muzeu care poate fi un exemplu pentru orice țară din lume. Acest muzeu, de fapt un uriaș complex muzeal, am reușit să-l vizităm sâmbătă.

Muzeul de Artă Brukenthal, din inima Sibiului, a fost vizitat de noi nu-se-știe-a-câta-oară, dar acolo întotdeauna descoperi ceva nou, nemaivăzut. Iar librăriile din centrul Sibiului sunt faimoase ; acum și finlandezii sunt faimoși acolo, pentru că am reușit să lăsăm o sumă frumoasă de bani contra unor cărți bune în limba română. La întoarcere am avut „puțină supragreutate” - 15 kg. de cărți !

O vizită culturală memorabilă am făcut la Mănăstirea Sâmbăta de Sus (de fapt la Complexul Muzeal Brâncovenesc), unde am avut prilejul să luăm cina în trapezăria mănăstirii. La un moment dat, un reprezentant al participanților s-a ridicat, ca să mulțumească Fundației Culturale Române și, mai ales, domnului Buzura, nu numai pentru reușita reuniune, dar și pentru obiectivele culturale bine alese, care au dat forță și entuziasm tuturor specialiștilor prezenți să-și continue munca de promovare a limbii și culturii românești în lume.

La închiderea lucrărilor s-a stabilit crearea unei „Bănci de date”, care să asigure schimbul de informații între persoane și asociații. Apoi s-a hotărât relansarea revistei „International Journal of Romanian Studies”, care

să fie condusă de un colegiu de redacție format din româniști, astfel încât revista să aibă o înaltă ținută științifică și să se adreseze, în același timp, unui cerc larg de cititori.

S-a discutat mult, nu numai în eadru oficial, ci și la mese, în excursii, în timpul vizitelor, despre cultura românească în raport cu aspecte ale culturii europene occidentale sau în comparație cu țara X, despre receptarea culturii române în cutare țară, dificultățile predării limbii și literaturii române în diferite țări, literatura română în limbi străine, identitatea românească și strategia comunicării cu ceilalți, satul românesc contemporan, imagini ale tradiției jărănești în cultura românească savantă... Prelegeri fascinante s-au ținut mai ales despre marile nume ca *Emil Cioran*, *Camil Petrescu*, *Panait Istrati*, *Mihai Eminescu*, *George Enescu*.

Drumul de întoarcere spre București l-am început printr-o cotitură, de altfel plăcută, vizitând centrul medieval din orașul Sighișoara și bând o cafeluță în casa lui Dracula (casa în care a locuit Vlad Țepeș câțiva ani, transformată acum într-o cafenea - berărie).

Am participat, în România, la mai multe întâlniri culturale, interesante și cu un conținut important, dar această reuniune, organizată de *Fundația Culturală Română*, a fost cea mai reușită; totul a mers „șnur”. Toți participanții au fost încântați de respectarea și de punctualitatea programului stabilit. Așa cum spunea un ziarist „*reuniunea de la Sibiu a fost contribuția Fundației Culturale Române la intrarea vieții sociale în matca normalității*”.

Ce este această Fundație? Este o instituție națională de cultură, neguvernamentală și apolitică, înființată în aprilie 1990. Are sediul principal în București și două filiale teritoriale: *Centrul de Studii Transilvane* la Cluj - Napoca și *Centrul de Studii Românești* la Iași. Editează vreo zece reviste și are o editură proprie. Fundația dezvoltă programe internaționale în scopul integrării valorilor culturii române în circuitul universal. Organizează anual cursuri de vară de limbă, cultură și civilizație românească pentru profesori, studenți, specialiști din străinătate și oferă burse de studiu. Președintele Fundației, domnul *Augustin Buzura*, și vicepreședintele ei, prof. *Mircea Anghelescu*, au reușit să creeze o adevărată echipă culturală, care este eficientă și amabilă.

La întoarcerea în Finlanda, am rămas nu numai cu amintiri despre locuri și oameni minunați, ci, după câteva luni de la reuniunea noastră de la Sibiu, am avut o surpriză neașteptată și plăcută: *Fundația Culturală Română* a trimis un teanc de cărți fiecăruia dintre participanții la reuniune!

Marjo COSMA
secretară a Asociației Finlanda - România

PRIMA VIZITĂ ÎN ROMÂNIA

M-am întors de curând dintr-o adevărată aventură de cunoaștere pe care am trăit-o în România...

Iarna trecută am luat cea mai bună hotărâre din viața mea: am cerut o bursă la Cursurile de vară de la Sinaia. Nu fusesem niciodată în România și știam puține lucruri despre această țară. M-am pregătit cu emoție de drum, punându-mi totodată tot felul de întrebări în legătură cu această călătorie...

Și, iată-mă plecat în necunoscut: la sfârșitul lui iulie am plecat, cu avionul, de la Helsinki la Budapesta și, apoi, mi-am continuat călătoria spre București. Când am coborât din avion, eram cu adevărat emoționat... Aventura mea începea...

De la început am fost surprins de cele ce se desfășurau în fața ochilor mei... Am deschis bine ochii..., dar n-am observat imediat că și eu, la fel ca și alți străini, eram așteptat cu prietenie de doi studenți români. Un autobuz îi aștepta pe participanții la cursurile de vară, la aeroportul Otopeni. De-acolo, după ce ne-am adunat mulți, autobuzul a pornit direct spre Sinaia. Deși se însera, dealurile și munții, satele românești au început să se deruleze în fața ochilor noștri... Am fost uimit de verdele pădurilor, al pajiștilor, de crestele amețitoare ale munților, dar și de povârnișurile abrupte din Munții Carpați...

După câteva ore am ajuns într-o stațiune de munte numită Sinaia. Părea un oraș mic, dar bine luminat și animat de vizitatori. Români și străini. Am locuit la hotelul Sinaia, chiar în centrul orașului, într-o cameră confortabilă, împreună cu un student din Pennsylvania, din S.U.A., care se numea Peter, și cu care, apoi, m-am împrietenit.

A doua zi dimineața am participat la deschiderea celei de-a XXXVII-a ediții a Cursurilor de vară de la Sinaia. În continuare am dat un test de limba română, în vederea împărțirii noastre pe grupe de studiu. Am făcut parte din grupa 2, alături de studenți din Germania, Belgia, Luxemburg, Anglia, Ungaria și Rusia.

Duminică dimineață ne-am dus la *Castelul Peleş*, care ne-a impresionat cu adevărat. N-aș fi crezut că poate să existe atâta bogăție istorică și frumusețe la un loc... După masă am urcat cu telefericul pe munte. Priveliștea era încântătoare...

Luni dimineață am început cursul intensiv de limba română, care s-a desfășurat timp de trei săptămâni, câte patru ore pe zi, la Liceul „George Enescu” din localitate. Am avut norocul să fac aproape șaiszeci de ore de limba română cu profesorul Gheorghe Doca, de la Universitatea din București. Cursurile au fost nu numai interesante, dar și foarte eficiente, vădind bogata experiență și cultură a profesorului nostru.

din grupă, acasă, unde am mâncat specialități românești, am purtat discuții interesante, am ascultat și am urmărit opere muzicale, la video, am ascultat, mai ales, arii cântate de Angela Gheorghiu, care este o mare cântăreață româncă, renumită și recunoscută ca celebritate și în străinătate.

Cel mai important lucru pentru mine, în România, a fost să întâlnesc și să cunosc mai de aproape oameni obișnuiți, români și românce... Mi s-au părut deschiși, comunicativi, binevoitori... Astfel, impresia pe care mi-a lăsat-o doamna profesoară Rodica Bărbat a fost deosebit de plăcută. Dânsa a predat limba română la Universitatea din Turku, acum șase ani, și și-a manifestat, prin mine, prietenia pentru Finlanda. M-a invitat acasă, ca să putem sta de vorbă...

Apoi, am putut să-l cunosc pe domnul profesor Damian Vulpe, care este nu numai decanul Conservatorului de Muzică din Timișoara, dar și un bun muzicolog și dirijor. Dânsul mi-a prezentat Facultatea de Muzică, iar după aceea am discutat despre activități și probleme specifice domeniului nostru. Întâlnirea a fost plăcută și deosebit de interesantă pentru mine, care sunt studentă la muzicologie.

Programul nostru de studiu a fost bine organizat, în general. Astfel, în fiecare zi, am avut cursuri de la ora 9 până la ora 13, iar programul de după-amiază cuprindea conferințe, dezbateri sau diferite vizite. Astfel, am vizitat **Biblioteca Centrală Universitară**, **Primăria Municipiului Timișoara**, unde am fost primiți și salutați de Primarul Timișoarei, am văzut **Muzeul Satului**, **Muzeul Banatului**, am participat la vizionarea expoziției **Cartea românească în lume** și am făcut o excursie la **Buziaș**, o stațiune mică, aproape de Timișoara, bogată în ape minerale.

Mi-a plăcut mult Timișoara... Nu degeaba este numită și „orașul parcurilor”. Într-adevăr, m-a impresionat mulțimea florilor și iarba proaspătă a parcurilor. Timișoara este și un mare centru universitar, cultural și științific : orașul are cam 400.000 de locuitori, dispunând de patru universități de stat (și câteva particulare) și de un renumit Teatru de Operă. Din păcate, n-am putut să văd nici un spectacol de operă, deși mi-ar fi făcut mare plăcere, pentru că stagiunea începea după terminarea cursurilor noastre. Mi-au plăcut, în Timișoara, clădirile vechi și frumoase, dar... aproape toate erau deteriorate. Nimeni n-are bani să le renoveze... În zilele următoare noi am făcut o excursie interesantă - în scop turistic, dar și cultural - la **Băile Herculane**, la **Târgu Jiu** și la **Mănăstirea Tismana**. Am plecat joi, în 5 septembrie, și ne-am întors duminică, în 8 septembrie a.c. Timpul favorabil, ca și atmosfera plăcută și amicală dintre noi a făcut ca excursia să fie cu adevărat reușită. Mi-au plăcut mai ales Băile Herculane, mica stațiune de pe malurile râului Cerna, situată la poalele munților, printre păduri. Acolo sunt izvoare termale, cunoscute și folosite încă de pe vremea romanilor : AD AQUAS HERCULIS SACRAS...

Noi am vizitat și pavilionul în care a locuit Elisabeta, împărăteasa Austro - Ungariei, la Băile Herculane. Acum, acolo își află locul o importantă bibliotecă.

În continuarea excursiei noastre, ne-am îndreptat spre Târgu Jiu. Pe drum, am văzut fluviul **Dunărea** și **Porțile de Fier**. Am vizitat, de asemenea, **Vodița**, una din cele mai vechi mănăstiri din Țara Românească (ea exista acum 600 de ani!), situată la aproape 15 km. de municipiul Drobeta - Turnu Severin. **Mănăstirea Vodița este, în conștiința tuturor românilor, un simbol al existenței continue, de-a lungul veacurilor, a spiritualității românești.**

Noi am rămas numai o noapte la Târgu Jiu, municipiul care se află pe malul râului Jiu. Ne-am plimbat, vizitând orașul și admirând, mai ales, sculpturile monumentale și celebre ale lui Constantin Brâncuși : **Masa**, **Poarta** și **Coloana**.

Știam despre Constantin Brâncuși că este unul dintre marii sculptori ai secolului, pe plan mondial, cunoșteam faptul că a trăit mulți ani la Paris și că este recunoscut drept unul dintre înnoitorii artei moderne. Cineva spunea că operele sale sunt comparabile cu cărțile lui T. S. Eliot sau cu ale lui James Joyce...

Pentru mine a fost deosebit de interesant să văd casa în care s-a născut Constantin Brâncuși, în anul 1876, în satul **Hobița** (aproape de Târgu Jiu). M-a uimit casa veche, obișnuită, de țară, și stâlpii pridvorului... Am înțeles că originile artei moderne a lui Constantin Brâncuși trebuie căutate în arta populară românească... Am gustat struguri din grădina casei natale a lui C. Brâncuși și am luat cu mine câțiva sămburi, pentru a-i planta acasă, ca amintire despre Brâncuși și despre România...

După ce am aflat mai multe lucruri despre sculptura lui C. Brâncuși, am realizat mai bine cum a evoluat stilul său artistic. Operele mai recente sunt cele mai reprezentative prin simplitatea lor, prin reducerea formelor la câteva linii sugestive, la esența ideii. Poate de aceea forma unora dintre operele lui C. Brâncuși mă duce cu gândul la arta egipteană, africană sau sumeriană. Oricum, văzând ansamblul monumental de la Târgu Jiu, am înțeles mai bine sculptura lui C. Brâncuși, am priceput de ce **Masa tăcerii**, **Poarta sărutului** și **Coloana (recunoștinței noastre) fără (de) sfârșit** formează o unitate artistică, fiind situate pe o axă simbolică ce trece prin **Biserica Ortodoxă din Târgu Jiu**. Poate că elementul central îl reprezintă **Poarta sărutului**, a cărei formă și ale cărei motive decorative redau simbolic o îmbrățișare, precum și cele două părți constitutive ale seminței sau ale oului primordial. De aceea cred că **Poarta** lui C. Brâncuși este un simbol al dragostei eterne, al trecerii continue către o nouă stare... al nașterii perpetue... al dăinuirii eterne a neamului omnesc...

Am aflat că, de curând, a apărut un album despre sculptura lui C. Brâncuși și în limba japoneză...

La Târgu Jiu ni s-a spus că una dintre operele brâncușiene, unul din simbolurile prin care România este cunoscută în lume, și anume **Coloana fără sfârșit**, urmează să fie restaurată. Proiectul a fost inițiat, iar acum este condus de criticul de artă Radu Varia, soțul sopranei românce de renume mondial, Mariana Nicolesco. Acum, modulele **Coloanei** vor începe să pice din cer pe pământ... Se pare că, pentru un an, cerul României va rămâne nesprrijinit de **Coloana** lui Brâncuși...

Sunt mulțumită că am văzut câte ceva din România și că i-am cunoscut pe români la ei acasă. Nu mi-a plăcut tot ce am văzut în România, dar am avut ocazia să cunosc câțiva oameni remarcabili, să-mi fac prieteni și prietene noi. Și am realizat că, fără doar și poate, limba română trebuie ascultată, ca și muzica românească, și la ea acasă...

Elna SYRJÄNEN
studentă la Facultatea de Științe Umanistice,
Departamentul de Muzicologie,
Universitatea din Turku

O imagine adevărată a României

Pe măsură ce se face cunoscută în lume, cultura românească trezește interesul specialiștilor și al publicului larg, prin calitățile-i incontestabile... Totul este ca România să înceapă să fie percepută în afara țării nu prin aspectele sociale și politice ale momentului, ci prin cultura ei. Eminescu spunea, la timpul său, că salvarea României se face prin cultură... Iată ce spunea despre cunoașterea țării și a culturii românești scriitorul irlandez John Fairleigh : „Cultura română e o cultură robustă, de prestață, dar, în general, în lume sunt cunoscute mai ales dificultățile cu care se confruntă țara.”

Redacția

ȚI-E DOR DE GROZĂVEȘTI ?

- Fragmente de călătorie -

1. Cu greu îmi vine să cred că am fost plecat. Am niște cărți noi în raft, niște bilete de tren sau autobuz în buzunar (vândute, de pildă, lui „Timo Tapani” sau chiar lui „Inari Timo”), niște adrese de prieteni în carnet și, firește, amintirile, observațiile mele, dar, în ciuda acestor dovezi, e greu de crezut că se poate face așa ceva. Toată lumea merge în Franța, în Germania, în Anglia ; poate că și Praga este la modă. Dar Peninsula Balcanică - e o regiune periculoasă, nu-i așa?

2. Nu sunt în lumea lui Eliade ; nu sunt la Serampore. Știu că am fost la Cluj, la București, la Ohrid, la Tirana. Am văzut ceea ce am văzut, am auzit ceea ce am auzit. Un lingvist *in spe* vrea mai ales să audă. El vede cu urechile. Pentru el, posibilitatea de a călători e o dublă plăcere ; el e fericit, fiindcă știe că e vorba de o plăcere folositoare, așa cum e pentru unii pescuitul sau culesul fructelor. El tot timpul culege, tot timpul pescuiește.

3. Avionul a aterizat la Budapesta, de unde am luat trenul spre sud - est. Nici o problemă. Odată ajuns la Cluj, am luat tramvaiul într-o direcție greșită. Dacă destinația e departe, e mai greu să te pierzi? În fine, am găsit și Hotelul Universității, în ciuda indicațiilor care m-ar fi dus în cu totul altă parte. Românul e prea politicos ca să spună că nu știe? Cel puțin unii sunt. Singura problemă era faptul că nu știam care dintre ei știa și care nu.

4. Fiindcă am ajuns prea târziu pentru cină, am mers împreună cu colegul meu de cameră să luăm masa. Ne-am întors pe jos, dar nu ne-am dat seama când Ardealul se transformase în Sahară : vântul, care bătea, ne-a umplut gura cu praful de pe străzi.

5. Ca de obicei, m-am întors în Finlanda cu rucsacul plin de cărți. Asta e soarta săracului bogat în cărți.

6. Ne-am hotărât cu doi colegi să ne cumpărăm bilete până la Ciucea și să coborâm pe drum, undeva, unde ni se va părea suficient de frumos. Am ajuns la Bologa (oare, unde?). O excursie turistică, firește, dar omul care privește cu urechile, aude graiul. Cine are cele cinci simțuri, simte iarba (mai bine uscată, decât udă), simte mirosul de porci și de vaci din sat, simte gustul de cafea turcească de la bufetul din sat. În fine, am fost și eu într-un sat românesc!

7. Mai mult de o săptămână am stat în București. Niște zile foarte călduroase - fără pepeni, n-aș fi putut supraviețui! Deși îmi plăcea orașul, totuși voiam să merg în departe. *Mai departe* însemna o regiune necunoscută, unde ar fi putut să fie și balauri. „Here be dragons.“

8. Fusesem în Bulgaria și mai înainte - o oră și jumătate așteptasem pe aeroportul din Burgas, vara trecută. De data aceasta am stat o oră și un sfert la Sofia. Am venit cu trenul, împreună cu bișnițarii, români, bulgari, țigani ; am plecat cu autocarul plin de macedoneni. De unde veneau, unde se duceau, și unii și alții?

9. Grănicerul m-a întrebat dacă sunt militar : *UNPROFOR?* Pașaportul finlandez poate avea implicații interesante.

10. Am stat două săptămâni la Ohrid. Nu am învățat prea mult, ceea ce e foarte bine : am un motiv să mă întorc („Uște edno!“). Mă întrebați de ce n-am învățat mai mult? - Aveam un coleg de cameră... bucureștean. În ce limbă credeți că am vorbit?

11. Macedonia e o Elveție balcanică. Nu fără probleme, dar totul e incredibil de curat, organizat - și scump. După o lună în România, mă simțeam aproape sărac la Ohrid. Îmi lipseau librăriile bune, dar cel puțin aveam niște minuni la masă : burek și iaurt.

12. La cursurile de macedoneană m-am întâlnit cu câțiva polonezi care se duceau la Tirana, exact ca mine. Am plecat împreună, spre ora 1, marți dimineață.

13. Ambasada Albaniei la Stockholm mă convinsese că un cetățean finlandez nu are nevoie de viză pentru Albania. Situația era cu totul diferită, când am ajuns la graniță : 30 DM pentru o viză. Un alt exemplu, referitor la cifre : „pushim“ (pauza) de un sfert de oră durează, de obicei, treizeci de minute. Când o să obținem așa ceva în Finlanda? Tare aș dori...

14. Tirana e un oraș distrus de fasciști, de comuniști, de postcomuniști : nu e vorba de război, ci de arhitectură, de vânzătorii de contrabandă de pe străzi... e primul oraș unde am auzit copiii strigând „*Amerikan, amerikan!*“ unui străin care vorbește englezește. Și, totuși, într-un fel, îmi place. Îmi place, de pildă, felul în care, în fiecare seară, locuitorii din Tirana vin pe cel înalt mare bulevard din oraș ca să-și facă *gjitro*-ul (turul). Mi-a plăcut atitudinea lor vizavi de străinii care ar fi putut să fie microbiștii echipei slovace, care nimicise speranța echipei Flamurtari Vlorë, într-un meci important. Mi-a plăcut și tânărul musulman care, în geamia din Tirana, mi-a dat cartea *Drumul spre Islam*.

15. Mai ales îmi place *Gjtrokastra*, orașul lui Enver Hodja, orașul lui Ismail Kadarë. Hodja din bronz nu mai e la locul lui, dar tocmai locul gol atrage atenția vizitatorului. Socolul se vede din castel. - Castelul e un loc minunat ; acolo se sînt trecutului așa cum este : sfânt, tare, cuceritor.

16. În fine, m-am întors în Finlanda. Dar sunt sentimental, și admit asta, fără rușine : mi-e dor de munții din Balcani, de lacul Ohrid, de strada Kogălniceanu din Cluj, de Bologa și Săcuieu, de Dealul Mitropoliei, de cafeneaua albaneză de pe strada Kliment Ohridski, de vacile din Parcul Mare din Tirana, de vânzătoarele plictisite, de rachiul prea tare, de *Macarena* (muzica balcanică de astăzi), de Grozăvești și de stația N.Grigorescu, chiar de jigodiile din București.

17. Dar nu mi-e dor de aeroportul din Tirana.

18. La Viena, a trebuit să schimb avionul. Am avut doar 25 de minute. Am reușit.

19. Într-un fel, cursurile la care am participat au atins un scop, care era și al propagandei comuniste din trecut : prietenia dintre tinerii din diferite țări. Fără politică, slavă Domnului! Ar putea fi considerat chiar un rezultat ironic, nu-i așa?

20. Când pot să mă întorc?

Timo VIITANEN
student la Facultatea de Științe Umanistice,
Universitatea din Turku